

РЕШЕНИЕ

№ 176

гр. София, 01.02.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ВЪЗЗ. II-Е СЪСТАВ, в публично заседание на десети декември през две хиляди двадесет и първа година в следния състав:

Председател: Иванка Иванова

Членове: Петър Люб. Сантиров
Яна Ем. Владимирова

при участието на секретаря Елеонора Анг. Георгиева
като разгледа докладваното от Яна Ем. Владимирова Въззивно гражданско дело № 20211100509673 по описа за 2021 година

Производството е по реда на глава XX от ГПК.

С решение № 20102462 от 22.04.2021 г. по гр.д. № 33845/2020 г. на Софийски районен съд, II гражданско отделение, 177 състав, е отхвърлен предявеният от „И.-Т.“ ЕООД срещу Д. АНГ. П. иск за заплащане на сумата от 78 340,12 лв. – изплатено от ищеца на ответника обезщетение във връзка с прекратяването на трудовото правоотношение, възникнало между страните на основание трудов договор № 589 от 31.10.2011 г., съгласно сключена между тях спогодба от 19.10.2018 г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 12.11.2019 г. до окончателното ѝ изплащане, като неоснователен.

В законоустановения срок е подадена въззивна жалба от ищеца „И.-Т.“ ЕООД, чрез процесуалния представител адв. В.С., в която са изложени съображения за неправилност на решението. Сочи се, че между страните е надлежно сключена процесната спогодба. Дружеството е заплатило сумите, дължими съгласно уговореното, а Д.П. е завела иск срещу дружеството пред съда в гр. Римини, Италия. Въпреки това първоинстанционният съд се е позовал на чл. 8, ал. 4 КТ, като е приел, че клаузата от спогодбата, която е уредила отношенията си с ответника, като се е съгласила да не се възползва от правото си да сезира съдебни органи, била недействителна и не я обвързвала. В тази връзка въззивникът сочи, че претендираните от него права са възникнали по силата на спогодба, сключена по реда на чл. 354 ЗЗД, след надлежно прекратяване на трудовото правоотношение. Сочи още, че не е налице противоречие с чл. 8, ал. 4 КТ, която урежда вътрешните отношения между

работодателя и работника. Със спогодбата се създавали нови права и задължения, различни и независими от задълженията, възникнали по силата на трудовия договор или КТ. По силата на клаузата по т. 1.2 от процесната спогодба за ответницата възникнало задължение за отрицателна престация, изразяващо се в задължение да не предявява, включително по съдебен ред, претенции срещу дружеството във връзка или по повод съществуването и/или прекратяването на трудовото правоотношение. Действителността на клаузата на т.1.2 от спогодбата следвала и от самото естество на спогодбите по чл. 365 ЗЗД, тъй като същите целели с взаимни отстъпки да се уредят отношенията между страните. В тази връзка въззивникът се позовава на декларативното и регулативното действие на спогодбите. Предвид дадената от съда правна квалификация по чл. 55, ал. 1, пр. 3 от ЗЗД, заплатените суми били дължими, дори да се приеме, че процесната клауза е нищожна. Твърди, че при нищожност на клаузата, правните последици отпадали с обратна сила и дължимите суми подлежали на връщане. След излагане на мотивите относно нищожността на клаузата, съдът дължал и произнасяне по същество, като липсата на произнасяне по дължимостта на сумите на основание чл. 55, ал. 1, пр. 3 ЗЗД водела до недопустимост на съдебния акт. Сочил, че поддържа и всички аргументи, изложени пред първоинстанционния съд, във връзка с основателността на иска. При тези съображения се прави искане първоинстанционното решение да бъде обезсилено и да бъде върнато делото за ново разглеждане от първоинстанционния съд по квалифицирания от него иск по чл. 55, ал.1 пр. 3 ЗЗД, а в случай че се приеме, че обжалваното решение е допустимо, се прави искане същото да бъде отменено като неправилно и да бъде уважен предявеният иск. Прави се искане за присъждане на разноските за въззивното производство.

В законоустановения срок е подаден отговор на въззивната жалба от ответницата Д. АНГ. П., чрез процесуалния □ представител адв. Н.Ц., с който жалбата се оспорва като неоснователна. Сочил се, че спорът между страните е трудов, който въпрос бил разрешен с влязло в сила определение на Софийски градски съд. Сочил се още, че неизправна страна по процесната спогодба е ищецът, тъй като не бил изпълнил задълженията си за заплащане на всички уговорени с нея суми, като в тази връзка било образувано гр.д. № 8676/2019 г. на Софийски районен съд по искова молба на Д.П. против „И.-Т.“ ЕООД, по което дело Д.П. претендирала да □ бъде заплатена сумата, представляваща остатък от задължение по чл. 1.1 от спогодбата от 19.10.2018 г. С решение на Софийски районен съд по посочено дело „И.-Т.“ ЕООД било осъдено да заплати сумата, като решението било обжалвано пред Софийски градски съд, във връзка с което било образувано гр.д.№ 16763/2019 г. на II „в“ състав, като делото било обявено за решаване, но липсвал постановен съдебен акт към момента на подаване на отговора. Поради тази причина още в първоинстанционното производство било направено възражение за неизпълнен договор от страна на ответницата, доколкото твърденията на ищеца, че бил изпълнил всички задължения по договора били неверни. Освен това с предявения от ответницата иск пред италианския съд не можело да се приеме, че се нарушават задълженията по спогодбата, доколкото същият имал за предмет установяване на симулативния характер на трудовото правоотношение между нея и „И.-Т.“ ЕООД. Предметът на този иск бил установяване дали е налице симулативност на сключен

договор, но не и оспорване на прекратяване на трудовото правоотношение. С процесната спогодба страните се били споразумели относно дължимите обезщетения при прекратяването на трудовото правоотношение и поемането от страна на Д.П. на задължение да не оспорва това прекратяване. Упражняването на други законни права от страна на ответницата не биха могли да бъдат засегнати, тъй като биха били недействителни на основание чл. 8, ал. 4 КТ. В този смисъл текстовете в спогодбата, ограничаващи или забраняващи упражняването на тези права, щели да попаднат в хипотезата на чл. 366 ЗЗД, който забраняван спогодбата за непозволен договор, дори ако страните са се спогодили за това. Неоснователни били и твърденията, че дори и при нищожност на въпросната клауза от спогодбата, ответницата била длъжна да върне получените суми на основание чл. 55, ал. 1 ЗЗД. Съгласно чл. 26, ал. 4 ЗЗД, нищожността на отделни части не влече нищожност на договора, когато те са заместени по право от повелителни норми на закона или когато можело да се предположи, че сделката би била сключена и без недействителните ѝ части. В случая недействителната клауза била заместена от повелителните норми на чл. 8, ал. 4 КТ.

В проведеното по делото открито съдебно заседание в изпълнение на задълженията си, съгласно приетото в т. 2 от Тълкувателно решение № 1 от 9.12.2013 г. по тълк.д. № 1/2013 г. на ОСГТК на ВКС, въззивният съд квалифицира предявеният иск по чл. 79, ал. 1 ЗЗД, като в тази връзка между страните е разпределена доказателствената тежест за подлежащите на доказване факти. В същото съдебно заседание фактът, че между същите страни е водено гр.д. № 8676/2019 г. на Софийски районен съд, 170 състав, по което е постановено решение, потвърдено с влязло в сила решение от 3.08.2021 г. по гр.д. № 16763/2019 г. на Софийски градски съд, II-В състав, е отделен като служебно известен на съда. Посоченото съдебно решение на Софийски градски съд е прието по делото с определение от същото открито съдебно заседание от 10.12.2021 г. по искане на процесуалния представител на ответницата.

Софийският градски съд, като прецени събраните по делото доказателства и взе предвид наведените във въззивната жалба пороци на атакувания съдебен акт, приема следното:

Съгласно разпоредбата на чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта – в обжалваната му част, като по останалите въпроси е ограничен от посоченото в жалбата.

Обжалваното решение е валидно.

По наведените във въззивната жалба доводи за недопустимост на решението, въззивният съд намира следното:

Твърденията на въззивника са, че първоинстанционният съд не се е произнесъл по предявения иск, доколкото след като е приел, че клаузата за неустойка е нищожна, не се е произнесъл относно връщане на даденото, поради отпаднало основание – чл. 55, ал. 1, 3 ЗЗД.

Видно от съдебното решение, първоинстанционният съд е формирал извод по предявения иск, като е налице и съответен диспозитив в тази връзка.

Съгласно решение № 276 от 17.01.2020 г. по гр. д. № 4663/2018 г. на ВКС, IV г.о., както и

задължителните разяснения, дадени с Постановление № 1 от 28.5.1979 г. на Пленума на ВС, в разпоредбата на чл. 55 ал.1 ЗЗД са уредени три фактически състава. Според първия подлежи на връщане полученото при начална липса на основание. Според втория подлежи на връщане даденото с оглед бъдещо основание, което не е могло да бъде осъществено. Според третия подлежи на връщане даденото с основание, което е отпаднало с обратна сила. Първият фактически състав на чл. 55, ал. 1 ЗЗД изисква предаване, съответно получаване на нещо при начална липса на основание, т.е. когато още при самото получаване липсва основание за преминаване на блага от имуществото на едно лице в имуществото на друго – например когато е получено нещо въз основа на нищожен акт, а в случаите на унищожаемост – когато предаването е станало след прогласяване на унищожаемостта. Възможно е също предаването да е станало и без наличието на някакво правоотношение. При третия фактически състав на чл. 55, ал. 1 ЗЗД основанието съществува при получаването на престацията, но след това е отпаднало с обратна сила. Престацията не може да се иска обратно, докато основанието съществува. Текстът намира приложение при унищожаване на договорите, поради пороци във волята, при разваляне на договорите поради неизпълнение, при настъпване на прекратително условие.

В тази връзка следва да се отбележи, че при констатирана нищожност на договора, платените по него суми биха подлежали на връщане, но на основание чл. 55, ал. 1, т. 1 ЗЗД – поради дадени при начална липса на основание, а не както твърди въззивникът, поради отпадане на основанието. Нищожността не води до отпадане на правните последици с обратна сила, тя прави невъзможно възникването им. Ищецът не е предявил иск за връщане на сумата, поради начална липса на основание, като не само не твърди /включително в условията на евентуалност/, че спогодбата е нищожна, а изрично сочи, че същата е валидна, в какъвто смисъл е тезата му в хода на цялото производство. В исковата молба се сочи, че липсва друго основание за плащане на сумата, освен сключената спогодба, но обстоятелствата, на които се основава това твърдение, са отново свързани със соченото от дружеството неизпълнение на спогодбата от страна на ответницата, респективно с наличието на основание за връщане на сумите, платени от дружеството, като в тази връзка последното се позовава отново на т. 1.5 от спогодбата.

Доколкото не е предявен иск, включително в условията на евентуалност, за връщане на платените суми поради липса на основание, първоинстанционният съд не е бил надлежно сезиран да се произнесе в този смисъл, като липсата на произнасяне относно връщане на сумите на това основание е съответна на търсената от страните защита – чл. 6, ал. 2 ГПК.

По направеното с писмения отговор на исковата молба възражение за недопустимост на иска, въззивният съд приема следното:

Съгласно чл. 133 ГПК, когато в установения срок ответникът не подаде писмен отговор на исковата молба, не вземе становище, не направи възражения, не оспори истинността на представен документ или не упражни правата си по чл. 211, ал. 1, чл. 212 и чл. 219, той губи възможността да направи това по-късно, освен ако пропускът се дължи на особени непредвидени обстоятелства.

В случая ответницата твърди, че между страните е водено гр.д. № 8676/2019 г. по описа на Софийски районен съд по подаден иск по чл. 79, ал. 1 ЗЗД от Д.П. срещу „И.-Т.“ ЕООД. В срока за отговор на исковата молба по това дело ответникът не бил направил възражение за неизпълнение от страна на Д.П. на процесната спогодба, с оглед което това му право било преклудирано. За да бъде разгледан настоящият иск в отделно производство, същият следвало да бъде предявен в срока по чл. 211, ал. 1 ГПК, която възможност била пропусната. Да се приеме противното означавало да се заобиколи чл. 133 ГПК.

Възражението е неоснователно. Пропускът на ответникът да изчерпи всичките си възражения срещу иска в срока по чл. 133 ГПК безспорно води до невъзможност същият да се позове на тези възражения в рамките на същия процес в последващ момент, освен ако пропускът не се дължи на особени непредвидени обстоятелства. Преклузиите по чл. 133 ГПК имат вътрешнопроцесуален ефект, като неупражняването на материални права, които ответникът има срещу ищеца, като средство за защита срещу предявения иск, не води до тяхното погасяване. Допустимо е същите да бъдат предявени в последващ процес между страните, като в този случай съдът следва да съобрази единствено дали между предмета на двете дела има съотношение на обусловеност или идентитет, за които обстоятелства съдът следи служебно. В настоящия случай такова съотношение няма, както е посочил и първоинстанционния съд в определението, постановено по реда на чл. 140 ГПК.

Въззивният съд е длъжен да следи и служебно за допустимостта на решението в обжалваната част, поради което е необходимо допълнително да се изложи следното:

Съгласно решение № 94 от 13.09.2016 г. по т. д. № 3768/2014 г. на ВКС, II т.о., съдът следва сам да квалифицира предявения иск, въз основа на изложените в исковата молба основание и петитум, като част от дейността му по приложение на закона. Когато съдът се е произнесъл по заявените факти, но ги е подвел под неприложима правна норма, невярната правна квалификация, резултат от допуснато нарушение на материалния закон, касае правилността на постановеното съдебно решение, а не неговата допустимост. В този смисъл погрешната правна квалификация на иска е свързана с допустимостта на постановеното решение само тогава, когато е нарушен принципът на диспозитивното начало – решаващият съд е извел правната квалификация въз основа на обстоятелства, които не са въведени от ищеца, подменяйки по този начин определения с исковата молба предмет на спора и обхвата на търсената защита, какъвто **не е** разглежданият случай, поради което въпреки възприетата от първоинстанционния съд квалификация на предявения иск по чл. 55, ал. 1, пр. 3 ЗЗД, решението му не се явява недопустимо.

По изложените съображения обжалваното решение е допустимо.

Във връзка с квалификацията на предявения иск е необходимо да се отбележи още следното:

За да се приеме, че предявеният иск е с правна квалификация по чл. 55, ал. 1, пр. 3 ЗЗД, ищецът трябва да се позовава на отпадане на основанието, въз основа на което са дадени сумите – например на разваляне на договора, както и на задължение за ответницата да върне

полученото по силата на закона – чл. 55, ал. 1, т. 3 ЗЗД. В случая такова позоваване липсва в исковата молба, като същата сама по себе си също не съдържа изявление за разваляне на договора. Ищецът се позовава на неизпълнение от страна на ответницата по т.1.5 от спогодбата и не твърди да е развалил договора, нито с предявяване на исковата молба отправя подобно волеизявление, доколкото същият се позовава на правопораждащите юридически факти, очертани в посочената клауза, въз основа на които иска връщане на сумите.

В писмено становище, депозирано от процесуалния представител на ищеца, с посочен съставител проф. Е.М., се сочи, че правната квалификация на иска е по чл. 55, ал. 1, пр. 3 ЗЗД, като съгласно изложените доводи, спогодбата била сключена под прекратително условие, което било настъпило, когато ответницата нарушила задълженията си, поети със спогодбата. Становището съдържа изцяло правни доводи, по отношение на които преклузии няма, и доколкото е подписано от процесуалния представител на страната, следва да се счита, че изхожда от него, с оглед на което въззивният съд е длъжен да обсъди изложените в него съображения.

В случая интересът на работодателя от съществуване на договора е свързан изцяло с желанието му да избегне съдебни процеси във връзка със съществуването и прекратяването на трудовото правоотношение между него и Д.П.. С неизпълнение на задължението да не инициира такива процеси, респективно с иницирането им от страна на служителката, правният интерес на работодателя от съществуване на договора отпада. Специфичното в този случай е, че дължимата престация е *intuitu personae* и се изразява в бездействие, т.е. същата е негативна престация, като не подлежи на принудително изпълнение /уговарянето на такава е поначало допустимо/. При тълкуване на договора по реда на чл. 20 ЗЗД и във връзка с употребените в текста на клаузата по т.1.5 думи и изрази, че при оспорване на който и да е аспект на взаимоотношенията между страните от страна на служителката платените от работодателя суми са „недължими“ и няма да бъдат заплатени, а заплатените „подлежат на незабавно възстановяване“ следва изводът, че при подобно неизпълнение от страна на служителката договорът следва да се счита прекратен, доколкото интересът на едната страна от него е отпаднал, поради което отпада и основанието за „дължимостта“ на незаплатените все още суми, както и възниква правото за „възстановяването“ им. Освен това задължението на една от страните да върне полученото по договора следва да се тълкува като намерение страните да не бъдат обвързани повече от този договор – след като интересът на работодателя е отпаднал при сбъдване на условието по т.1.5 от договора, при връщане на получените суми отпада и интересът на служителката от съществуване на спогодбата. Ето защо процесният договор следва да се счита сключен под прекратително условие.

При сбъдване на прекратителното условие, последиците от договора отпадат с обратно действие, като дадените суми обичайно биха подлежали на връщане по реда на чл. 55, ал. 1, т. 3 ЗЗД – като дадени на отпаднало основание, т.е. отношенията между страните биха били уредени на плоскостта на неоснователното обогатяване.

В случая обаче страните са уредили отношенията си с клаузата на т.1.5 от спогодбата, съгласно която всички дадени от работодателя суми подлежат на възстановяване, а все още незаплатените са недължими. Предвид принципа на свободата на договаряне, няма пречка страните да уговорят последиците от отпадане действието на договора, като в този случай постигнатото между тях споразумение във връзка с връщане на престациите преживява действието на прекратения договор. Неоснователното обогатяване като източник на задължения има субсидиарен характер, когато същите са възникнали на договорно основание.

Доколкото в случая работодателят изрично е посочил, че претендира процесните суми на договорно основание – т.1.5 от спогодбата, искът следва да се квалифицира по чл. 79, ал. 1 ЗЗД като неизпълнението от страна на ответницата се изразява от една страна в инициране на съдебен процес в срещу работодателя, водещо до отпадане на правния му интерес от договора и до неговото прекратяване, а от друга страна в невръщане на получените суми, задължение за връщането на които тя има съгласно т. 1.5 от спогодбата и при условията, посочени в този текст. Безспорно е между страните, че ответницата не е върнала процесните суми, като същата смята, че не дължи връщането им, каквато е и последователната □ позиция в хода на делото.

С оглед изложеното следва изводът, че претенцията е с правна квалификация по чл. 79, ал. 1 ЗЗД.

Въззивният съд, като съобрази становищата на страните и въз основа на приетите по делото доказателства, намира следното от фактическа и правна страна:

Като безспорни между страните са отделени фактите, че между ищеца и ответницата е съществувало трудово правоотношение на основание трудов договор № 589 от 31.10.2011 г., прекратено със заповед от 17.10.2018 г., както и че между тях е сключена процесната спогодба от 19.10.2018 г.

От заповедта за уволнение, приложена по делото, се установява, че трудовото правоотношение на ответницата е прекратено на основание чл. 328, ал. 1, т. 2 КТ – поради закриване на част от предприятието и поради съкращаване на щата.

Със спогодбата от 19.10.2018 г. страните са посочили, че желаят изрично да уредят взаимоотношенията си във връзка с прекратяване на трудовото правоотношение и безусловното съгласие на Д. АНГ. П. с прекратяването на трудовото □ правоотношение и нежеланието да го оспорва по съдебен ред, като правейки взаимни отстъпки и компромиси, желаят да уредят всички възникнали помежду им до датата на подписване на спогодбата отношения по окончателен начин и да избегнат бъдещи съдебни спорове. В т.1.1 от спогодбата е посочено, че дружеството ще заплати на ответницата сумата от 12687 евро /след приспадане на дължимите публични вземания/, като тази сума представлява „незабавно плащане“. На датата, на която изтичат 3 месеца от датата на прекратяване на трудовото правоотношение, и при условие, че ответницата не е оспорила, иницирала оспорването или по друг начин опитала да оспори прекратяването на трудовото

правоотношение, дружеството поело задължение да заплати сумата от 29603 евро /след приспадане на дължимите публични вземания върху тази сума/, която сума представлява „последващо плащане“. Посочено е, че „незабавното плащане“ и „последващото плащане“ включвали всички и всякакви дължими възнаграждения, ако има такива, и всякакви други бонуси, обезщетения, суми, подлежащи на възстановяване или други суми, свързани със съществуването и прекратяването на трудовото правоотношение.

В т.1.2 от спогодбата е посочено, че страните се съгласяват, че с плащането на „незабавното плащане“ и „последващото плащане“ по чл.1.1, съгласно реда и условията, предвидени в спогодбата, всички отношения между страните са окончателно уредени и не съществуват никакви други неудовлетворени претенции или неизпълнени задължения във връзка и/или по повод съществуването и/или прекратяването на трудовото правоотношение.

В т.1.3 е уговорено, че без да се засяга общия характер на уговореното в т. 1.2, ответницата се отказва от и потвърждава, че няма да има претенции към и няма да предприема каквито и да било действия срещу дружеството включително, но не само относно: законосъобразността на прекратяването на трудовото правоотношение с посочената по-горе заповед, възстановяване на работа на заеманата преди уволнение длъжност „мениджър – продажби“, както и претенции за заплащане на обезщетение по чл. 344, ал. 1, т. 3, във вр. с чл. 225, ал. 1 КТ.

В т.1.5 е уговорено, че в случай на предприемане на каквито и да било действия по оспорване, включително по съдебен ред, на който и да е аспект от отношенията между страните, съществували до датата на спогодбата и уредени по окончателен начин, съгласно т.1, платените от работодателя суми по т.1.1 са недължими и няма да бъдат заплатени или ако са заплатени – ще подлежат на незабавно възстановяване от служителя, ведно с всички лихви и разноси по тях.

В т.2.2 страните са се споразумели, че ответницата заявява и потвърждава, че няма никакви претенции спрямо работодателя и/или негови съответни директори и управители и/или негови свързани лица за законността на прекратяването на трудовото правоотношение, претенции за различно третиране на основа дискриминационен признак, както и за дължими, но неплатени парични и непарични престации, свързани със сключването, изпълнението и прекратяването на трудовия договор, посочени примерно от страните, включително по отношение на условията на спогодбата. В т.2.3 страните се съгласяват, че със сключването на спогодбата всички съществуващи и/или бъдещи претенции на всяка от страните ще се считат за окончателно уредени и удовлетворени, и с изключение на правата и задълженията, които са предмет на уреждане в спогодбата, никоя от страните няма да има никакви други претенции.

Ищецът твърди, че е заплатил дължимите суми по спогодбата, с изключение на сумата от 4 371,94 лв., която не е включена в цената на иска. Общо заплатени били 78 340,12 лв. От представеното по делото платежно нареждане е видно, че на 23.10.2018 г. дружеството е заплатило на ответницата сумата от 11418,30 евро, чиято легова равностойност е 22 332,26 лв. Дружеството твърди и да е заплатило 2481,36 лв. – дължим данък върху незабавното

плащане. Видно от представеното по делото нареждане за превод на валута, на 18.01.2019 г. дружеството е превело на ответницата сумата от 24 407,36 евро, с посочена от ищеца легова равностойност 47 736,66 лв. Дружеството твърди и да е заплатило 5 789,84 лв. – дължим данък върху незабавното плащане.

По делото е изслушано заключение по допусната съдебно-счетоводна експертиза, което съдът кредитира като компетентно изготвено и обосновано, като съгласно приетото от вещото лице, нетният размер на дължимите към ответницата плащания по процесната спогодба е 11 418,30 евро, с равностойност 22 332,26 лв. – незабавно плащане; 26 642,70 евро, с равностойност 52 108,60 лв. – последващо плащане. Стойността на последващото плащане след прихващане на сумата от 4 371,94 лв. възлиза на 47 736,66 лв. Размерът на начислените данъци бил 8 270,62 лв. На ответницата били заплатени сумите 22 332,25 лв. /незабавно плащане/ и 47 736,66 лв. /последващо плащане/ Данъците в посочения по-горе размер били заплатени, както следва: 2 481,36 лв. върху сумата за незабавно плащане на дата, начислена във фиш заплата м.10.2018 г., както и 5 789,26 лв. върху сумата за последващо плащане в пълния размер от 57 898,44 лв., начислена във фиш за заплата м.01.2019 г. Съгласно заключението на вещото лице, на Д.П. били заплатени всички дължими обезщетения, посочени в заповедта за прекратяване на трудовото правоотношение, начислени във фишове за м.10.2018 г. и м.11.2018 г.

Установява се, че между страните е водено и приключено с влязло в сила решение и друго дело по повод процесната спогодба, което обстоятелство беше обсъдено и по-горе във връзка с възражението на ответницата за недопустимост на предявения в настоящия процес иск. С отговора на исковата молба ответницата е представила депозирана от нея искова молба пред Софийския районен съд, с която е предявен иск, квалифициран от съда по чл. 79, ал. 1, във вр. с чл. 365, ал. 1 ЗЗД, за заплащане на сумата от 5 871,94 лв., дължими на основание спогодбата от 19.10.2018 г. С решение № 234581 от 4.10.2019 г. на Софийски районен съд, II г.о., 170 състав, така предявеният от Д.П. иск е бил уважен, като „И.-Т.“ ЕООД е осъдено да заплати посочената сума, дължима на основание сключената спогодба. С решение от 3.08.2021 г. по гр. д. № 16763/2019 г. на Софийски градски съд, II-В въззивен състав, влязло в сила на 21.09.2021 г., видно от отбелязването в съдебно-деловодната система на Софийски градски съд, първоинстанционното съдебно решение е потвърдено. В решението на Софийски градски съд е прието, че договорът за спогодба обвързва страните, като същите не могат да възразят, че реалните им права и задължения не са такива, каквито са уговорени в спогодбата.

За да постанови посоченото решение, съставът на Софийски градски съд имплицитно е приел, че договорът за спогодба от 19.10.2018 г. е валиден. Сила на пресъдено нещо по валидността на договора обаче, респективно по въпроса дали същият е нищожен, не се е формирала, предвид липсата на предявен инцидентен установителен иск /в този смисъл определение № 60243 от 20.07.2021 г. по ч.гр.д. № 631/2021 г. на ВКС, IV г.о., както и решение решение № 58 от 26.04.2016 г. по гр. д. № 5180/2015 г. на ВКС, I г.о./, като въззивният съд съобразява и приетото в т. 5 от Тълкувателно решение № 7 от 31.07.2017 г.

по тълк.д.№ 7/2014 г. на ОСГТК на ВКС, като в тази връзка следва да се отбележи, че въпросът за валидността на договора е имплицитно включен и в двете съдебни производства – това по гр. д. № 16763/2019 г. на Софийски градски съд, II-В въззивен състав, както и по настоящето – но между двете производства не е налице връзка на обусловеност, т.е. разрешаването на спора по единия иск – обусловената претенция имплицитно да съдържа в себе си произнасянето по другия иск – обуславящата претенция. Въпреки че е допустимо исковите на всяка от страните по чл. 79, ал. 1 ЗЗД да бъдат разгледани в едно производство, възможно е и предявяването им в отделни такива.

За да приеме, че договорът за спогодба е нищожен, първоинстанционният съд е приел, че в случая се касае за „трудов спор“, като в този смисъл е и произнасянето на ВКС по ч.гр.д.№ 1260/2020 г. на ВКС, образувано по спор за подсъдност във връзка с настоящето дело, като в тази връзка първоинстанционният съд е посочил, че приложение намира Кодексът на труда като *lex specialis*, а едва след това Законът за задълженията и договорите като *lex generalis*. Посочил е, че съгласно чл. 8, ал. 4 КТ, съгласно който трудовите права са лични, а отказът от тях е недействителен. В този смисъл е направено и възражение от ответницата в първото по делото открито заседание пред първоинстанционния съд. В обжалваното решение е прието още, че по аргумент от чл. 264, ал. 2 ГПК, предварителен отказ от право на обжалване е недействителен, като по аргумент от по-силното основание е изтъкнал, че отказ от право на подаване на искова молба също е недействителен.

В тази връзка настоящият състав намира следното: допустимо е сключването на договор за спогодба по смисъла на чл. 365 ЗЗД между работодателя и служителя след прекратяване на трудовото правоотношение, с цел да бъдат уредени по окончателен начин всички отношения между страните по повод трудовото правоотношение. Няма причина на страните по трудовото правоотношение да бъде отречена възможността да уредят споровете си доброволно, с взаимни отстъпки и компромиси. Действително, съгласно чл. 8, ал. 4 КТ, отказът от трудови права е недействителен. Съгласно решение № 60156 от 14.07.2021 г. по гр. д. № 3156/2020 г. на ВКС, III г.о., извънсъдебното споразумение, постигнато между работника и работодателя, обвързва страните и не може да бъде изключено от института на доброволното уреждане на спорове между тях с аргументи, че правоотношението е трудово или че естеството на правата и задълженията при имуществената отговорност не позволява договаряне; неприложим е принципът за „по-благоприятното положение на работника“ при договаряне с работодателя, но от решаващо значение е принципната забрана за предварителен отказ от права.

От изложеното в посоченото решение на ВКС следва, че при вече възникнали трудови права във връзка с конкретното трудово правоотношение, служителят може да се разпорежи с тях, като във всеки конкретен случай следва да се съобрази дали споразумението е съответно на закона и добрите нрави, както и дали страните са действали добросъвестно при сключването му. В случая след прекратяване на трудовото правоотношение със заповедта от 17.10.2018 г. за ответницата вече е възникнало правото да оспори прекратяването, като предяви исковите по чл. 344, ал. 1, т. 1, 2 и 3 КТ, както и всякакви други претенции, които би могла да има по

повод трудовото правоотношение – например във връзка с ангажиране на имуществената отговорност на работодателя, за заплащане на дължими, но незаплатени трудови възнаграждения и др. Към този момент същата е разполагала и с правото да оспори валидността на трудовото правоотношение.

Доколкото всички тези права са вече възникнали, не е налице предварителен отказ от тях – такъв би бил налице, ако ответницата беше сключила спогодбата преди същите да възникнат.

Освен това не може да се приеме, че в случая е налице „отказ“ от права. Спогодбата по дефиниция предполага страните да си направят взаимни отстъпки, с цел да прекратят един съществуващ спор или да избегнат един възможен спор – чл. 365, ал. 1 ЗЗД. В случая ответницата се е съгласила *да не упражнява* някои свои права, които към момента на сключване на спогодбата вече са били възникнали, а не се е отказала от тях, още по-малко предварително, като в замяна работодателят се е съгласил да ☐ изплати определени суми, без да е необходимо установяване на тяхната дължимост на друго основание. Доколкото не е налице предварителен отказ от трудови права, аргумент за нищожността на договора не може да се почерпи от чл. 264, ал. 2 ГПК – съгласно посочената разпоредба, страната не може да се откаже предварително от правото на въззивна жалба, но при вече възникнало такова право, същата може да оттегли жалбата си и да се откаже от нея – чл. 264, ал. 1 ГПК, като следва да се приеме и че при възникнало, но неупражнено право на въззивна жалба, страната може да се споразумее, като се съгласи *да не го упражнява* – например в хипотезата на чл. 249 ГПК.

От изложеното следва изводът, че процесният договор за спогодба не е нищожен поради противоречие с чл. 8, ал. 4 КТ и същият обвързва страните. Поетото от ответницата задължение е за негативна престация – бездействие. Уговарянето му не противоречи на закона и добрите нрави, предвид факта, че същото е поето срещу насрещно задължение на ответника да заплати определени суми, без необходимост да се установява тяхната дължимост на друго основание, като в тази връзка не се установява нееквивалентност на престациите, която да доведе до нищожност на договора. Ответницата не твърди и не доказва работодателят да е бил недобросъвестен при сключване на спогодбата.

Ищецът твърди, че с предявяване на иск срещу него и италианското дружество „Т.“ за установяване на симулативност на трудовото правоотношение между ответницата Д.П. и ищеца „И.-Т.“ ЕООД, ответницата е нарушила поетото по силата на спогодбата задължение. Във връзка с твърденията му са представени определение по гр.д.№ 52064/2019 г. на СРС /по реда на чл. 7 от регламент (ЕО) № 1393/2007 г. за връчване на съдебни книжа, както и решение № 24 от 13.02.2020 г. по гр.д.№ 521/2019 г. на Редовия съд в Римини – Република Италия. От представените доказателства се установява, че ответницата действително е предявила такъв иск, по дело № 521/2019 г. по описа на Редовния съд в Римини. Предявеният иск е бил за установяване и деклариране на симулативност на трудовите правоотношения между нея и „И.-Т.“ ЕООД и „Розенруист“ ООД, както и да установи и декларира наличието на трудовото правоотношение между ответницата и „Т.“ АД

/регистрирано в Италия/ за периода 2.01.2000 г. – 22.01.2019 г. По делото е постановено решение, с което искът /жалбата, съгласно официалния превод на решението от италиански език/ на Д.П. е обявен за недопустим. От решението на Редовия съд в Римини е видно, че ответникът по това дело „И.-Т.“ ЕООД се е позовал на сключеното между страните споразумение /спогодба/ от 19.10.2018 г.

Предявяването на иск за установяване симулативност на трудовото правоотношение от ответницата, без значение от постигнатия резултат, представлява нарушение на поетите по спогодбата задължения да не оспорва нито един аспект на взаимоотношенията между страните /т.1.5/, като от текста на т. 1.3 и т. 1.5, както и като се има предвид целта на спогодбата, посочена в пар. 3 от стр. 1 и 2 от нея, а именно, че страните желаят да уредят по окончателен начин всички възникнали помежду им правоотношения до датата на подписване на спогодбата, следва изводът, че ответницата се е задължила не само да не оспорва прекратяването на трудовото правоотношение, но и да не предявява други претенции към дружеството, в това число и по съдебен ред, по повод трудовото правоотношение, включително по повод неговото съществуване /в тази връзка изрично т. 1.2, т. 2.1 и т. 2.2, като индикация е и поетото задължение по т. 1.4/

В исковата молба са въведени твърдения, че ответницата е предявила иска си както срещу работодателя, така и срещу свързано с него лице – „Т.“ АД, като в тази връзка са представени и съответни доказателства – извлечение от Търговския регистър, от което е видно, че дружеството „Т.“ АД, регистрирано в Италия, е едноличен собственик на капитала на „И.-Т.“ ЕООД, с оглед на което безспорно представлява свързано лице с работодателя. Доколкото въззивникът е препратил към поддържаните от него съображения по първоинстанционното производство, само за пълнота на изложението следва да се отбележи, че е налице и неизпълнение на задълженията от страна на ответницата по т.2.2, съгласно която ответницата е заявила, че няма никакви претенции спрямо работодателя и/или негови свързани лица (каквото е „Т.“ АД) за законността на прекратяването на трудовото правоотношение, претенции за различно третиране на основа дискриминационен признак, както и за дължими, но неплатени парични и непарични престации, свързани със сключването, изпълнението и прекратяването на трудовия договор, посочени примерно от страните, включително по отношение на условията на спогодбата.

Дружеството се е съгласило да изплати на ответницата договорените суми, като по този начин счита отношенията им уредени. Предвид доказването на извършени плащания от ищеца към ответницата в общ размер от 70 068.91 лв. /левовата равностойност на извършените плащания в евро към датата на всяко плащане, съгласно изложеното по-горе и заключението на вещото лице/, налице е основание за връщане на сумата по т. 1.5 от процесната спогодба. Ищецът не доказва да е заплатил на ответницата суми над размера от 70 068,91 лв. Сочи се, че на ответницата не е заплатена и сумата от 4371,94 лв. /част от „последващото плащане“/, която не е включена в цената на разглеждания иск, т.е. дружеството признава, че тази сума не е заплатена и не я претендира. Тази сума е била предмет на иска по чл. 79, ал. 1 ЗЗД, предявен от ответницата срещу ищеца, по който е

постановен влязъл в сила съдебен акт – посоченото по-горе решение на Софийски градски съд.

Искът до пълния предявен размер от 78340,12 лв. е неоснователен по следните съображения: ищецът твърди и да е заплатил данък върху „незабавното“ и „последващото“ плащане, като претендира заплатените като данъци суми да му бъдат присъдени. Данъците били реално заплатени, съгласно заключението на вещото лице по съдебно-счетоводната експертиза и представените с исковата молба преводни нареждания към НАП. Въззивният съд не счита, че сумите, дължими като данък върху плащанията към ответницата, следва да бъдат възстановени от нея – съгласно спогодбата, същата дължи връщане на полученото, ведно с лихвите и разноските, но не може да се приеме, че данъците представляват „разноски“ – същите са вземане в полза на трето лице, още повече, че са заплатени в полза на държавата. Видно от т.1.5 от спогодбата, ответницата дължи връщане на реално заплатените в нейна полза суми.

По възражението за неизпълнен договор, въведено от ответницата:

Съгласно приетото в решение № 201 от 12.02.2015 г. по търг. д. № 3351/2013 г. на ВКС, ако насрещните престации на страните са парични или еднородни и заместими, би могло да бъде предявено възражение за прихващане, докато приложното поле на възражението за неизпълнен договор по чл. 90, ал. 1 ЗЗД е в случая, когато насрещните престации не са еднородни.

В случая престациите, които страните си дължат, са еднородни – парични суми. Ищецът дължи на ответницата сумата, присъдена в нейна полза по гр. д. № 16763/2019 г. на Софийски градски съд, II-В въззивен състав. Няма твърдения или представени доказателства във връзка със заплащането на тази сума от страна на ищеца. Ответницата не е заявила, че желае да прихване сумата по настоящето дело с присъдената □ по посоченото гражданско дело на Софийски градски съд сума, като произнасяне в този смисъл от страна на въззивния съд би било извън обема на търсената от страната защита, с оглед което би се явило недопустимо.

Възражението за неизпълнен договор по чл. 90 ЗЗД е защитно средство на длъжника, който има насрещно вземане от своя кредитор. То е предназначено да прегради временно възможността да бъде осъществено принудителното изпълнение от кредитор, докато той отказва да изпълни свое насрещно задължение /решение № 201 от 31.10.2018 г. по гр. д. № 1036 / 2018 г. на ВКС, IV г.о./

Въпреки че ответницата е квалифицирала своето възражение като такова за неизпълнен договор, същата се стреми да установи, че доколкото кредиторът е неизправна страна, същият не може да претендира изпълнение и от нея, т.е. че искът му е неоснователен. Възражението за неизпълнен договор цели едновременност на изпълнението на двете страни /например чрез осъждане с условен диспозитив/, докато защитата на ответницата е, че поначало по отношение на ищеца не са налице правопораждащите юридически факти за претендираните от него права, тъй като е неизправна страна по договора.

С оглед твърденията на ответницата, че ищецът е неизправна страна по договора, същата е могла да защити правата си с различните възможности, които ☐ предоставя закона – например като развали договора или като предяви иск за реално изпълнение, което е направила. Снабдявайки се с изпълнителен титул, същата е постигнала целената от нея защита, като действията ☐ следва да се тълкуват в смисъл, че желае договорът да продължи да действа между страните и тя да черпи права от него. При това положение дори ищецът да е неизправна страна по договора с оглед незаплащане на сумата, предмет на гр.д. № гр. д. № 16763/2019 г. на СГС, посочената сума не е предмет на настоящето дело, била е предмет на друг съдебен процес между страните, ответницата е получила защита във връзка с така заявеното неизпълнение от страна на ищеца, поради което така формулираното възражение, целящо отхвърляне на иска, е неоснователно.

Въз основа на изложените съображения, предявеният иск е основателен до размера от 70 068,91 лв., като доколкото изводите на двете съдебни инстанции не съвпадат изцяло, обжалваното съдебно решение следва да бъде отменено в частта, с която искът е отхвърлен до посочения размер и потвърдено в частта, с която е отхвърлен за разликата над горницата до пълния предявен размер.

По направените по делото разноски:

При този изход на делото разноски се дължат и на двете страни, съобразно с уважената и отхвърлената част от иска.

Ищецът е реализирал и доказал следните разноски в производството:

За първа инстанция и обезпечителното производство: 3 133,60 лв. – държавна такса за първа инстанция; 5 184,36 лв. – адвокатско възнаграждение, съгласно фактура № 276/23.12.2019 г. /2880,20 лв. за подаване на искова молба и процесуално представителство в първоинстанционното производство и 1440,10 лв. за изготвяне и подаване на молба за обезпечение на иска/, като доказателство за реалното заплащане на сумата представлява представеното преводно нареждане от 6.01.2020 г.; 350 лв. – депозит за възнаграждение на вещо лице. Направеното възражение за прекомерност по отношение на адвокатското възнаграждение за първоинстанционното производство е неоснователно, доколкото възнаграждението е уговорено съобразно минимума, като върху него е дължимо и ДДС в размер на 864,06 лв.

За втора инстанция: внесената е сумата от 3 133,61 лв. – държавна такса. Същата се изчислява по реда на чл. 18, ал. 1 от Тарифа за държавните такси, които се събират от съдилищата по ГПК, като дължимият размер е $\frac{1}{2}$ от дължимата за първоинстанционното производство такса върху обжалвания интерес, т.е. – 1 566,80 лв. Тази сума следва да се вземе предвид при определяне на дължимите разноски, като по отношение на надвнесената част от сумата съществува друг ред за възстановяването ☐ по молба на заинтересованата страна. Заплатено е възнаграждение за адвокат в размер от 3 454,00 лв. за въззивното производство.

Пропорционално с уважената част от иска в полза на ищеца следва да се присъди сумата от

12 243,50 лв., представляваща разноските за двете съдебни инстанции.

Ответницата е реализирала и доказала следните разноски в производството:

За първоинстанционното производство: 4 000 лв. за платено адвокатско възнаграждение, съгласно договор за правна защита, съдържащ и разписка за платената сума, като по направеното възражение за прекомерност първоинстанционният съд се е произнесъл, като е намалил размера на възнаграждението до 3 000 лв. Като взе предвид, че изхода на спора се променя пред въззивната инстанция, въззивният съд намира, че следва да се произнесе по направеното възражение за прекомерност, като в тази връзка следва да се вземе предвид, че с оглед правната и фактическа сложност на делото и извършените от процесуалния представител действия, както и при съобразяване с минималния размер на възнаграждението съгласно Наредба № 1 от 2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, който е 2 880,20 лв., справедлив размер на адвокатското възнаграждение е 3 000 лв. За въззивното производство ответницата е заплатила 4000 лв. за адвокатско възнаграждение, като в рамките на въззивното производство страните не са направили възражение за прекомерност във връзка с претендираните от всяка от тях разноски. Съобразно отхвърлената част от исквете на ответницата следва да се присъди сумата от 739,07 лв.

Така мотивиран, Софийски градски съд

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 20102462 от 22.04.2021 г. по гр.д. № 33845/2020 г. на Софийски районен съд, II гражданско отделение, 177 състав, **в частта**, с която е отхвърлен предявеният от „И.-Т.“ ЕООД, ЕИК *****, с адрес: гр. София, ул. „****“, срещу Д. АНГ. П., ЕГН *****, с адрес гр. София, ул. *****, иск за сумата от 70 068,91 лв. – изплатено от ищеца на ответника обезщетение във връзка с прекратяването на трудовото правоотношение, възникнало между страните на основание трудов договор № 589 от 31.10.2011 г., съгласно сключена между тях спогодба от 19.10.2018 г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 12.11.2019 г. до окончателното □ изплащане, като неоснователен.

ОСЪЖДА Д. АНГ. П., ЕГН *****, с адрес гр. София, ул. *****, да заплати на ищеца „И.-Т.“ ЕООД, ЕИК *****, с адрес: гр. София, ул. „****“, на основание чл. 79, ал. 1, във вр. с чл. 365 ЗЗД сумата от 70 068,91 лв., дължима съгласно т. 1.5 от Спогодба от 19.10.2018 г., сключена между ищеца „И.-Т.“ ЕООД и ответницата Д. АНГ. П. по повод прекратяване на трудовото правоотношение по трудов договор № 589 от 31.10.2011 г., ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба – 12.11.2019 г., до окончателното погасяване на задължението.

ПОТВЪРЖАВА решение № 20102462 от 22.04.2021 г. по гр.д. № 33845/2020 г. на Софийски районен съд, II гражданско отделение, 177 състав, в останалата част, с която е отхвърлен искът за горницата от 70 068,91 лв. до пълния предявен размер от 78 340,12 лв.

ОСЪЖДА Д. АНГ. П., ЕГН *****, с адрес гр. София, ул. ****, да заплати на ищеца „И.-Т.“ ЕООД, ЕИК *****, с адрес: гр. София, ул. „****“, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК сумата от 12 243,50 лв. – съдебни разноси за двете съдебни инстанции, съразмерно с уважената част от иска.

ОСЪЖДА „И.-Т.“ ЕООД, ЕИК *****, с адрес: гр. София, ул. „****“, да заплати на Д. АНГ. П., ЕГН *****, с адрес гр. София, ул. ****, на основание чл. 78, ал. 3 ГПК сумата от 739,07 лв. – съдебни разноси за двете инстанции, съразмерно с отхвърлената част от иска.

Решението подлежи на касационно обжалване пред Върховния касационен съд по реда на глава XXII от Гражданския процесуален кодекс в едномесечен срок от връчването му на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____